

μικῆς χάριτος, διαπνεούσης ἐν τῇ κωμωδίᾳ ταύτῃ.

Δ'.

Λυπούμεθα διότι ἄκροις μόνον δακτύλοις ἐπελαβόμεθα τῆς ἀναλύσεως τῶν κωμωδιῶν τούτων, καθ' ὅσον ἐπέτρεπον ἡμῖν τὰ στενὰ ὅρια τοῦ περιοδικοῦ, ἢ μᾶλλον ἢ ὑφ' ἡμῶν προβλεπομένη ἀδημονία τοῦ ἀναγνώστου ἀνυπομόνως ἐπιζητοῦντος τὸ τέλος τῆς διατριβῆς ταύτης. Μίαν μόνην τελευταίαν σύστασιν θέλομεν κάμει ὑπὲρ τοῦ βιβλίου τούτου, νὰ παροτρύνωμεν τὸν ἀναγνώστην τῶν κωμωδιῶν νὰ μελετήσῃ ἐπισταμένως τὸν πρόλογον τοῦ ποιητοῦ. Ἐν σελίσιν ὀλιγωτέραις τῶν δέκα, διὰ γλώσσης εὐφραδοῦς καὶ ἐπιχαρίτου ὁ ποιητῆς διεξέρχεται ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν τῆς κωμωδίας ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς αὐτῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Δὲν ἀσπαζόμεθα καθ' ὅλοκληρίαν ὅλας τὰς περὶ κωμωδίας δοξασίας τοῦ ποιητοῦ, δὲν δυνάμεθα ὅμως ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἐν τῇ σκιαγραφικῇ ταύτῃ ἐπιθεωρήσει ὁ ποιητῆς ἀπέδειξεν ὅτι γράφων τὰς κωμωδίας, συνέτασσε αὐτὰς μεμελετημένως καὶ ἀπὸ βαθείας τῶν διαφόρων σχολῶν γνώσεως, κλασικῶν τε καὶ ῥωμαντικῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Πλαύτου μέχρι τοῦ Σεξπήρου καὶ τοῦ Μολιέρου....

Τὰ δραματικὰ ταῦτα ἔργα τοῦ κυρίου Βλάχου δὲν θέλουσιν εἶσθαι οὔτε τὰ πρῶτα, οὔτε τὰ τελευταῖα. Ἀναμένομεν νὰ ἴδωμεν τὸν φίλον ποιητὴν ζωηρότερον καὶ πικρότερον ὑποδυόμενον τὸν κόθορνον τοῦ Μενάνδρου καὶ κωμωδοῦντα καὶ χλευάζοντα τὰς ἐλλείψεις καὶ παρεκτροπὰς τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Ὅταν ἡ κοινωνία ἡλιθίως παραπαίῃ ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς, πᾶς πολίτης ἔχει τὸ καθήκον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συντελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς τεθειμένων. Ἴσως καθισταμένη καταγέλαστος ἡ κοινωνία, ἀνανήψῃ ἐκ τοῦ ληθάργου τῆς ἡμέραν τινὰ σῶφρων καὶ νηφάλιος. Ὁ Ῥαβελαί, ὁ Λουκιανὸς τῆς

Γαλλίας εἶπε τὸ ἐξῆς δίστιχον, ὅπερ παραθέτομεν ἐνταῦθα, ὅπως χρησιμεύσῃ οἷον ἐπιδόρπιον τῆς παρούσης βιβλιογραφίας:

•Mieux est de ris que de larmes escripre,  
pour ce que rire est le propre de l'homme.

N. KAZAZHS

## ΜΑΡΙΝΑ

[Μετάφρασις.]

Οἱ πόλεμοι, δι' ὧν ὁ Φερδινάνδος Κόρτεζ κατέκτησε τὸν Μεξικὸν, εἰσὶ γνωστοί· ὅτε ὁ ἔμπλεως ῥομαντικῆς κλίσεως καὶ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ἵπποτικὸς στρατηγὸς, ἐπεθεώρησε τὴν 10 φεβρουαρίου 1519 τὸν στρατὸν του, ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, οὗτος συνεκροτεῖτο ἐξ 110 ναυτῶν, 550 στρατιωτῶν καὶ 200 Ἰνδῶν, πάντων ἐτοίμων νὰ συμμερισθῶσι τὴν τύχην του. Ἰνδαί τινες εἶχον φροντίσει διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ διὰ τὰς τροφάς. Ὁ στρατὸς του εἶχε δέκα βαρέα πυροβόλα, τέσσαρα ἐλαφρότερα καὶ πολλὰ πολεμεφόδια· ἐκτὸς τούτων εἶχε καὶ δεκαῖς ἵππους. Μὲ τὰ ἀσκήματα ταῦτα μέσα ἐπεχειρίσθη ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ τὴν κατάκτησιν χώρας, πεντάκις μεγαλειτέρας τῆς Ἰσπανίας, καὶ τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς εἶχε στρατὸν ἐκ 500,000 στρατιωτῶν.

Εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ στρατηγοῦ, τριακοντατριῶν ἢ τριακοντατεσσάρων ἐτῶν ὄντος, ἠνοῦτο ἡ ἀκλόνητος εὐστάθεια τῆς θελήσεως, μετὰ τῆς καρτερίας ἐκείνης, ἥτις, οὔτε ἕνεκεν ἐπικινδύνου ἢ τύχης κακῆς, δύναται νὰ κλονισθῇ ἢ νὰ κορεσθῇ εὐκόλως ἐκ τῶν ἐμποδίων καὶ τῶν ἀπροβλέπτων συμβάντων. Ὁ Κόρτεζ διεκρίνετο διὰ τε τὸ ψυχρὸν αἷμα καὶ τὴν παρρησίαν αὐτοῦ, διὰ τε τὴν ἀτομικὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν πονηρίαν· ἀλλὰ δὲν πιστεύομεν ὅτι ἤθελεν ἐπιτύχει εἰς τὸ μέγα καὶ τολμηρὸν ἐπιχείρημά του, εἰ δὲν ἐγίνωσκε νὰ ἐπωφεληταὶ κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν τυχαίων περιστά-



σεων. Οὐ μικρὸν ὤφειλε τὴν ἐπιτυχίαν του, ἵνα μὴ εἴπωμεν κατὰ μέγα μέρος, εἰς ἐνεργείας Ἰνδῶν συμμάχων, τοὺς ὁποίους ἠρέθισεν ἐναντίον τοῦ Μοντεζούμα, ἀλλ' ἰδίως εἰς τοῦτο συνεισέφερεν ἡ ἑξοχος εὐφυΐα ὄντος τὸ ὁποῖον ἡ καλὴ του τύχη, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκστρατείας, ἔρριψεν εἰς χεῖράς του, ἡ θαυμασία ἐκείνη γυνή, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα, καὶ σήμερον ἔτι, προφέρεται ἐν Μεξικῷ μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

Ὁ Κόρτεζ κατήλθεν εἰς νέαν Ἰσπανίαν καὶ ἐνίκησε τοὺς Ταβασκάνους εἰς εὐτυχὴ τινὰ μάχην, πρὸς τῆς ὁποίας τὴν εὐτυχὴ ἐκβασιν συνετέλεσαν πρὸ πάντων οἱ ἱππῶται τῆς Καστιλλίας, διότι οἱ κάτοικοι, οἵτινες οὐδέποτε εἶχον ἰδεῖ ἵππον, ἐνόμιζον ὅτι ἵππος καὶ ἱππεὺς ἦσαν ἓν· ἰδόντες αὐτοὺς, κατελήφθησαν ὑπὸ θανατηφόρου τρόμου, καὶ ἀφῆκαν τὰ ὕψα. Ὁ Κόρτεζ ἔλαβεν ἐκ τῶν ἡττηθέντων, μεθ' ὧν εἰρήνην ἐποιήσατο, πλούσια δῶρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ εἴκοσι δούλας, ὃ δὲ στόλος ἔπλεεν ἤδη τόσον πλησίον τοῦ Μεξικοῦ, ὥστε ἠδύνατό τις ἐκ τοῦ πλοίου νὰ βλέπῃ τοὺς κατοίκους. Ἐντὸς ὀλίγου ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον Σαγικουνούλαν. Ὁ καιρὸς ἦτο εὖδιος. Σωροὶ κατοίκων αὐτοχθόνων συνήλθον εἰς τὰ παραθαλάσσια, ἵνα ἴδωσι μετ' ἴσης ἐκπλήξεως καὶ περιεργείας τὸ ἄγνωστον θέαμα προελεύσεως εὐρωπαϊκοῦ στόλου· ἦτο δὲ ἑσπέρα τῆς μεγάλης πέμπτης, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πνέουσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἔτι βόρειοι ἄνεμοι ἐνίοτε, ὁ Κόρτεζ ἐσκόπει νὰ ἀγκυροβολήσῃ ἐκεῖ. Μόλις τοῦτο ἐγένετο, ἦλθεν ἀπὸ τῆς πλησίον ἀκτῆς ἐλαφρὰ λέμβος πρὸς τὸ πλοῖον, Ἰνδοὶ δ' ἀνῆλθον εἰς αὐτὸ μὲ ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην, κομίζοντες δῶρα, καρπούς, ἄνθη καὶ μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα ἀντήλλαξαν μετὰ χαρᾶς ἀντὶ τῶν κοινοτέρων πραγμάτων, ἅτινα προσείλκυσαν τὴν περιέργειάν των. Κατὰ κακὴν ὁμῶς τύχην, οὐδεὶς ἐνόει τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἦτο δύσκολον νὰ συνεννεῶνται διὰ σημείων. Ἐν τοιαύτῃ στενοχωρίᾳ εὐρισκόμενοι, εἶπον εἰς τὸν στρατη-

γὸν ὅτι μία ἀπὸ τὰς δούλας αὐτοῦ, τὰς ὁποίας τῷ ἐδώρησαν οἱ ἡττηθέντες Κατσίκοι τοῦ Ταβασκάν, γεννηθεῖσα ἐν Μεξικῷ, γνωρίζει καὶ τὴν διάλεκτον ταύτην. Ἡ δούλη προσεφέρθη καὶ ὠφέλησεν ἐξαιρέτως ὥς διερμηνεύς. Ἡ Μαρίνα, οὕτως ὠνομάζετο ἡ νέα Ἰνδὴ, ἐγεννήθη εἰς Παϊνάλλα, εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κοατακανάλτο, εἰς τὰ νότια ὄρια τοῦ βασιλείου τοῦ Μεξικοῦ. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς Κατσίκος, ἀπέθανεν, ὅταν αὕτη ἦτο ἀκόμη νεωτάτη, ἡ μήτηρ ὅμως αὐτῆς ὑπανδρευθεῖσα ἐκ νέου καὶ γεννήσασα υἱόν, ἠθέλησεν ἵνα τὸ παιδίον τοῦτο τὸ ἐκ δευτέρου γάμου λάβῃ τὴν νόμιμον τῆς Μαρίνας κληρονομίαν. Ἐπομένως παρέδωκε κρυφίως τὴν κύρην τῆς εἰς τινὰς ξένους ἐμπόρους, λέγουσα ὅτι ἀπέθανεν αὕτη. Οἱ ἐμποροὶ παρέδωκαν τὴν κύρην εἰς τὸν Κατσίκον τοῦ Ταβασκάν, ὅστις πάλιν τὴν ἐδώρησεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς. Κατὰ τὴν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην διαμονὴν τῆς, εἶχε μάθει διαφόρους διαλέκτους τῆς χώρας, καὶ οὕτω αὕτη ἦτο τὸ μέσον, διὰ τῶν φιλολογικῶν τῆς γνώσεων, δι' οὗ κατώρθου ὁ Κόρτεζ νὰ συνεννοῇται μετὰ τῶν Ἀτζέκων.

Ἡ Μαρίνα ἦτο νέα εἰσέτι καὶ πεπρωκισμένη διὰ τῶν συνήθων προσωπικῶν θελγῆτρων. Οἱ εἰλικρινεῖς καὶ ἐκφραστικοὶ αὐτῆς χαρακτῆρες, τὸ γενναῖον ὕψος καὶ τὰ ἐξαισία δῶρα τοῦ σώματός τῆς, ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὴν χαρίεσσαν αὐτῆς μορφήν. Ὁ Κόρτεζ, γνωρίζων νὰ ἐκτιμᾷ τὰς ἐκδουλεύσεις, τὴν κατέστησε διερμηνεῖα του, καὶ ἐντὸς ὀλίγου οἰκιακὴν του. Ἀπὸ τῆς εὐνοίας, μέχρι τοῦ ἔρωτος, εἶναι πολλάκις ἐν βῆμα. Οὕτω συνέβη καὶ ἐνταῦθα. Ἡ καθημερινὴ θέα τῶν ἐξαισίων θελγῆτρων, ἀνέφλεξε τὴν καρδίαν τοῦ Ἰσπανοῦ, καὶ ἡ Μαρίνα συνεμερίσθη τῶν τρυφερῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων. Ὁ Κόρτεζ ἦτο ἤδη εἰς ἀνδρικήν ἡλικίαν. Τὸ ἀνάστημά του μέτριον, ὠχρότης καὶ μεγάλοι μέλανες ὀφθαλμοί, παρείχον εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐκφρασιν φιλόφρονος σοβαρότητος· τὸ σῶμά του ἦτο ἰσχυρὸν,



τὸ στῆθος ἐξωγκωμένον, οἱ ὦμοι εὐρεῖς, τὰ μέλη νευρώδη καὶ ἀνάλογα. Ἡ ἐνδυμασία οὐδὲν ἐδείκνυε καταπληκτικὸν καὶ πομπῶδες, ἀλλ' ἦτο πλουσία καὶ εὐάρεστος· ἔφερεν ὀλίγα κοσμήματα, μεγάλης μὲν ἀξίας, ἀλλὰ πάντοτε τὰ αὐτά. Τὸ ἦθος ἐλεύθερον εἰς στρατιωτικὸν, ἤρμοζε μὲ τὸν χαρακτῆρά του. Ἡ Ἰνδὴ ἠγάπα τὸν ὠραῖον χλωμόν ἄνδρα, ὅπως καὶ οὗτος αὐτήν, ὅστις καὶ τὴν κατέστησε σύντροφόν του. Τὴν δὲ σύζυγόν του Καταλίαν, ἐκ τῆς ἀρχαίας οἰκογενείας τῆς Γρενάδης Ζουαρέζ καταγομένην, εἶχεν ἀφήσει εἰς τὴν νῆσον Κούβαν. Ὁ ἔρως εὐκόλως ἐκμανθάνει τὰς γλώσσας, ἐπομένως καὶ ἡ Μαρίνα γρήγορα ὠμίλησε τὰ Καστιλλιανὰ, καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς καρδίας της, ὡς διερμηνεὺς καὶ διπλωματικὸς μεσίτης, τὰς οὐσιωδεστέρας ὑπηρεσίας.

Ἡ σταθερότης καὶ ἰλαρότης, μεθ' ἧς ἡ Μαρίνα ὑπέφερε τὰ βάρη τῆς εἰς τὰ στρατόπεδα ζωῆς, ἐπέσυραν τὴν γενικὴν ὑπόληψιν καὶ πάντες προσεκύνησαν εἰς τὰς ἐξόχους αὐτῆς ιδιότητας. Μακρὰν τοῦ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν φυσικὴν δειλίαν καὶ ἀδυναμίαν τοῦ φύλου της, δὲν ἐφοβεῖτο οὐ μόνον οὐδένα μόχθον, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν ἔπραττεν ἵνα ἐνθαρρύνῃ εἰς δυσχερεῖς τινὰς περιστάσεις τοὺς στρατιώτας, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου προσεπάθει νὰ καταπραῦνῃ τὴν δυστυχίαν τῶν συμπατριωτῶν της.

Κατὰ τὴν πρὸς τὸ Μεξικὸν ὁδοιπορίαν, ἔσωσεν ἡ Μαρίνα τὸν στρατὸν, διὰ τοῦ ἐξῆς τρόπου. Εἶχον φθάσει εἰς Καλούλαν, ἐνθα τοὺς ὑπεδέχθησαν καλῶς· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἠλλαξαν τὰ πράγματα, καὶ διάφορα ἐνδόσιμα ἔδειξαν κίνδυνον. Ὁ Κόρτεζ ἐφοβεῖτο πολὺ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔλαβε διὰ τῆς Μαρίνης σαφεῖς ἀποδείξεις ὅτι ὁ φόβος του δὲν ἦτο ἀβάσιμος. Διὰ τῆς ἀξιαγαπήτου συμπεριφορᾶς της, εἶχε κατακτήσει τὴν φιλίαν τῆς συζύγου Κατσίκου τινὸς τῆς Καλούλας, ἣτις τὴν παρεκάλεσε πολὺ νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ, καὶ δι' ἀβεβαιότητός τινος, τῇ ὑπέδειξεν ὅτι διὰ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἡδύνατο ν' ἀ-

ποφύγῃ τὴν τύχην ἣτις περιέμενε τοὺς Ἰσπανούς. Ἡ διερμηνεὺς, ἐννοοῦσα τὴν φύσιν τῆς τάσεως ταύτης, ἐφαίνετο σύμφωνος καὶ ὑπεκρίνετο ὅτι καὶ αὐτὴ εἶναι λίαν δυστυχῆς, ἕνεκα τοῦ τρόπου τῶν λευκῶν, οἵτινες καὶ αὐτήν, ὡς ἔλεγεν, ἐκράτησαν εἰς ἀκούσιον αἰχμαλωσίαν. Οὕτως ἡ Μαρίνα ἀπέκτησε τὴν πίστιν τῆς εὐπίστου Καλουλανῆς, καὶ κατώρθωσε νὰ μάθῃ ὅλον τὸ σχέδιον, καθ' ὃ οἱ Ἰσπανοὶ ἔπρεπε νὰ προσβληθῶσι καὶ φονευθῶσι κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των, δοθέντος σημείου. Ἡ Μαρίνα δὲν ἐδίστασε νὰ κάμῃ χρήσιν τῶν ὅσων ἤκουσε, καὶ εἶπε τὰ πάντα εἰς τὸν Κόρτεζ, ὅστις διέταξεν ἀμέσως νὰ φυλακισθῇ ἡ σύζυγος τοῦ Κατσίκου, καὶ νὰ ἐξετασθῇ αὐστηρῶς. Ἡ ἀδύνατος γυνὴ ἐπεβεβαίωσε τὰ ὑπὸ τῆς ὠραίας διερμηνέως λεχθέντα καὶ ὁ Κόρτεζ ἔλαβε τὰ μέτρα του τοσοῦτον καλῶς, ὥστε ἡδύνατο νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ἐπιούσαν τὴν προδοσίαν διὰ τρομερᾶς αἵματοχυσίας. Ἡ συνωμοσία εἶχε σχεδιασθῇ τοσοῦτον καλῶς, ὥστε εἶχον προσδιορίσει καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν Ἰσπανῶν, οἵτινες ὤφειλον νὰ θυσιασθῶσιν εἰς τοὺς θεούς. Διὰ τῆς Μαρίνας ἐσώζετο ὁ στρατός.

Αἱ ἐκδουλεύσεις της ὅμως δὲν περιορίσθησαν μέχρις ἐδῶ. Μετὰ τὴν πρῶτην εἰς τὸ Μεξικὸν εἰσοδον, ἡ Μαρίνα μετὰ τοῦ φίλου της, διεξήγαγον ἀπάσας τὰς πρὸς τὸν Μοντεζούμαν καὶ τοὺς Ἀτζέκους διαπραγματεύσεις. Ἐσπευσεν αὕτη νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ τῆς χρυσῆς φωνῆς της, τὰ ὑψηλὰ δόγματα τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ· ἀλλὰ ματαίως, οὗτος δὲν ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του. Ὅποιαν ἐπιρροὴν εἶχεν αὕτη, ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Κόρτεζ ὠνομάζετο Μαλυντσὶν ὑπὸ τῶν Ἀτζέκων, τουτέστιν αὐθέντης τῆς Μαρίνης ἢ Μαλιγκές.

Πλησίον τῆς Μαρίνας, ἐλησμόνησεν ὁ κατακτητὴς νικητὴς τοὺς δεσμοὺς τῆς πρώτης συζυγίας αὐτοῦ μετὰ τῆς Δόνας Καταλίνας, τῆς μὴ ἀγαπωμένης



γυναικός. Ἐγκαίρως ἔπρεπε ν' ἀναμνησθῇ τῆς συζυγοῦ ταύτης. Ὅτε ἀνεκτίσθη τὸ κατεστραμμένον Μεξικόν, ὁ Κόρτεζ ἐνδιεφέρετο νὰ λάβῃ πληθυσμὸν ἢ πρωτεύουσα· τοῦτου ἕνεκα διέταξεν ἕκαστον νυμφευμένον Ἰσπανὸν νὰ φέρῃ πλησίον του ἐντὸς δεκαοκτῶ μηνῶν τὴν γυναῖκά του· ἠπέλλησε μάλιστα αὐστηρῶς ὅλους τοὺς ἀγάμους, ἂν δὲν ἐπρομηθευοντο συζυγούς, ἐντὸς τοῦ διαστήματος τοῦτου. Ὁ στρατηγὸς δυσκόλως κατῴρθωσε τοῦτο, πλὴν ἔδειξε τὸ καλὸν παράδειγμα. Ἡ σύζυγός του Δόνα Καταλίνα τοῦ Ζουαρέζ, εὐρίσκετο μεταξὺ τῶν εἰς νέαν Ἰσπανίαν μεταναστευσάντων. Ἐφαίνετο εἰς τοὺς ἔξω ὅτι ἔζη εἰς πλήρη μετ' αὐτῆς ἁρμονίαν, καὶ μ' ὅσην εἶχε πρὸς αὐτὴν ἀπέχθειαν, ἦτο ἄρκουντως συνετὸς ὥστε νὰ μὴ προδῶσιν τὰ αἰσθήματά του εἰς τὸν κόσμον. Τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἀφίξιν της, ἀπέθανεν ἡ Δόνα Καταλίνα· τὸ συμβᾶν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὰς αἰσχροτέρας φήμας· δικαίως ἢ ἀδίκως τίς δύναται νὰ τὸ κρίνῃ;

Ὁ Κόρτεζ ἐξεστράτευσε τὸ 1524 κατὰ τῆς Χονδουρας, ἡ Μαρίνα εὐρίσκετο πάλιν πλησίον του, καὶ τελευταίαν ἴσως φορὰν ἡ παρακινητικὴ ὑποταγὴ της, δὲν εὕρισκεν, ὡς πρότερον, ἡχῶ εἰς τὸ στήθος τοῦ νῦν ἀντιβασιλέως, ἢ ἴσως ὑπῆρχον ἄλλαι αἰτίαι· ἀρκεῖ· ὁ Κόρτεζ ἐκστρατεῦσαι πρὸς τὴν Χονδούραν, ἐχωρίσθη τῆς πιστῆς αὐτοῦ συντρόφου, ἥτις ὑπὲρ τὸ δέον τὸν ἠγάπησε, καὶ τῷ προσέφερεν ἀναριθμήτους ἐκδουλεύσεις ὡς διερμηνεύς· ἔδωκε τὴν Μαρίναν σύζυγον εἰς τὸν Καστιλλανὸν ἱππότην Δὸν Ζουὰν Εἰμεριλλον· πρὶν τὴν ἀποχωρισθῇ, συνέβη συγκινητικὴ σκηνή.

Ὅτε ὁ στρατὸς, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς πορείας του, ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα τῆς ὡραίας διερμηνέως Καστακουάλτο, διέμεινεν ἡμέρας τινὰς ὁ Κόρτεζ ἐκεῖ, ἵνα συζητήσῃ μετὰ τοὺς Καστίλους, τοὺς βασιλεῖς τῶν περιχώρων, διαφόρους ὑποθέσεις κυβερνητικὰς καὶ θρησκευτικὰς. Μεταξὺ τῶν πρὸς τὸν ἀκοπὸν τοῦτον προσκεκλημένων προσώ-

πων, εὐρίσκετο καὶ ἡ μήτηρ τῆς Μαρίνας, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Οἱ Ἰσπανοὶ ἐξεπλάγησαν ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς εὐγενοῦς Ἰδιῆς πρὸς τὴν φίλην τοῦ στρατηγοῦ. Αἱ δύο γυναῖκες ἀμέσως ἀνεγνωρίσθησαν, μολοντοὶ δὲν εἶχον ἰδεῖ ἀλλήλας ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ ἀποχωρισμοῦ των. Βεβαίως ἐστενοχωρήθη ἡ καρδία τῆς σκληρᾶς μητρὸς, ἥτις κατέπεσεν εἰς κάθισμα, ὅτε ἐνεθυμήθη τὴν σκληρότητα της, ἀλλ' ἡ Μαρίνα προσεπάθησε νὰ καθησυχάσῃ τὸν φόβον της, βεβαιοῦσα αὐτὴν ὅτι οὐδὲν ἠθέλει πάθει. Τρέχουσα πρὸς τοὺς προϊσταμένους, ἐβεβαίου αὐτοὺς ὅτι ἡ μήτηρ της δὲν ἤξευρε τί ἔκαμνεν, ὅταν ἐπώλησεν εἰς κακὴν ὥραν τὴν κόρην της εἰς τινὰς ἐμπόρους, καὶ ὅτι τὴν συγχωρεῖ ἐξ ὅλης αὐτῆς καρδίας. Ἐπειτα περιεπτύχθη τὴν γράϊαν τρυφερότατα, καὶ τῇ ἐδῶρθε πᾶντας τοὺς λίθους καὶ τὰ κοσμήματα, τὰ ὅποια ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς. Δίαν συγκινητικὴν ὑπῆρξεν ἡ στιγμή τῆς ἀναγνωρίσεως μετὰ τῆς μητρὸς της, εὐρισκομένης πλησίον τοῦ υἱοῦ της καὶ τῆς θυγατρὸς της, πλησίον τοῦ ἐνδόξου κατακτητοῦ.

Πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ Μαρίνα, μετὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τοῦ Κόρτεζ, διῆγε τὰς ἡμέρας της εἰς τὰ κτήματα, τὰ ὅποια τῇ ἐδῶρθε εἰς τὴν πατρίδα της. Ἐκτοτε ἐξαλείφεται τὸ ὄνομά της ἐκ τῆς ἱστορίας· ἀλλ' ἔμεινε τοῦτο πάντοτε εἰς τὴν εὐγνώμονα ἀνάμνησιν καὶ τῶν Ἰσπανῶν καὶ τῶν αὐτοχθόνων. Πολλὰ ἰνδικὰ ἄσματα ἀναμιμνήσκουσι τὰς ἀρετὰς αὐτῆς, καὶ τὰ μυθιστορήματα ἀκόμη ἀναφέρουσιν ὅτι τὸ φρόνημα αὐτῆς φυλάττει τὸ Μεξικόν. Οἱ δὲ χωρικοὶ βλέπουσι συνεχῶς τὸ φάσμα ἡγεμονίδος, δροσιζόμενον τὸ ἑσπέρας ἄνω τῶν σπηλαίων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ λόφου Χαπολτέπεκ.

Ἡ Μαρίνα ἐγέννησε μετὰ τοῦ Κόρτεζ υἱόν, Μαρτίνον Κόρτεζ καλούμενον. Οὗτος ἔφθασεν εἰς μεγάλα ἀξιώματα καὶ ἔλαβε μάλιστα καὶ τὸν μεγαλόσαυρον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Κατόπιν τὸν ὑπώπτευθησαν ὡς ἐνοχὸν ἐσχάτης προ-



δοσίας, καὶ οὔτε αἱ ἑκτακτοὶ ἐκδουλεύσεις τῶν γονέων του, οὔτε τὰ ἴδια ἐαυτοῦ προτερήματα, ἠδυνήθησαν ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν σκληροτάτην καταδίωξίν του. Κατὰ τὸ 1568 ὁ υἱὸς τοῦ Φερδινάνδου Κόριεζ ὑπεβλήθη αἰσχροτάτα εἰς τὰ βασανιστήρια, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος εἶχε κατακτήσει διὰ τὸ στέμμα τῆς Ἰσπανίας.

Λ. Ι. ΟΛΥΜΠΙΟΣ

## ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ ΑΘΩΟΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια, ὅρα φυλ. δ').

— Ἐφημέριε, νομίζω ὅτι εἰμπορεῖτε νὰ ὑπάγετε νὰ κοιμηθῆτε, εἶπεν ὁ ἰατρὸς σπογγίζων τὸ μέτωπον· εἶμαι βέβαιος τώρα ὅτι θὰ τὸν σώσωμεν.

Τότε πρῶτον ὁ Δωβιὰν ἐζήτησε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Λουκίας, ἀλλὰ δὲν τοὺς συνήντησε διότι ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀκούσασα τοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ ἐρρίφθη γονυπετῆς καὶ ἐφάνη προσευχομένη ἐν-  
θέρμως.

Πρὸ πολλοῦ εἶχε φανῇ ἡ ἡμέρα. Πρὸ τῆς οἰκίας εἶχε σχηματισθῇ ὄμιλος χωρικῶν καὶ ἐργατῶν τῶν ὁποίων αἱ θορυβώδεις συνομιλίας ἐμαρτύρουν ποίαν ἐντύπωσιν εἶχε παραγάγει εἰς τὰ περίξ ἢ εἰδησις δολοφονίας ἀνθρώπου πλουσίου καὶ εἰς ὅλους σεβαστοῦ. Ἡ ταραχὴ τοῦ εἵδους ἐκείνου τῆς ὀμηγύρεως ἐδιπλασιάσθη αἰφνης καὶ ἔλαβε μανιώδη χαρακτῆρα εἰς τὴν θέαν τοῦ Καληχέρη τὸν ὁποῖον δύο χωρικοὶ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Πικέτου ἔφερον ἐν θριάμβῳ μὲ τὰς χεῖρας δεδεμένας ὀπισθεν τῆς ῥάχεως. Βλασφημίας, ἀπειλαί, κραυγαὶ θανάτου ἐξ ὧν ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ὁ λαὸς πάντοτε εὐμοιρεῖ, εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα πρὸ πάντων, ὑπεδέχθησαν διὰ τρομακτικῆς συμφωνίας τὸν ὑποτιθέμενον αὐτουργὸν τῆς δολοφονίας. Ἐκ τῶν ὕβρεων ἐμελλον νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς

λιθοβολήσεις καὶ ἴσως ἐκ τῶν λιθοβολήσεων εἰς τὰς μαχαίρας, ὅταν ἡ συνάθροισις εὐρέθη αἰφνης διηρημένη εἰς δύο ἕνεκα ἀμάξης ἐρχομένης ἐν μεγάλῳ τάχει καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐπήδησεν ἀνὴρ μελανείμων, σοβαρὸς καὶ αὐστηρῶς φυσιογνωμίας.

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, ἀνέκραξε δι' ἐπιτακτικῆς φωνῆς, μὴ ὑψώσῃ κανεῖς τὴν χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀναγνωρίσαντες τὸν εἰσαγγελέα τοῦ δικαστηρίου τῆς Ρεόλης οἱ λυσσωδέστεροι παρήτησαν τὸν τρόπον ἐκείνον τῆς συνοπτικῆς διαδικασίας καὶ σιγήσαντες ὀπισθοχώρησαν βήματά τινα. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἀφοῦ ἠρώτησε τὸν Πικέτον διέταξε νὰ λύσῃσι τὸν κατηγορούμενον τοῦ ὁποίου τὰ πλήρη πηλοῦ ἐνδυματα καὶ πλήρες μωλώπων πρόσωπον ἐμαρτύρουν ὅτι δὲν ἐνέδωκεν εἰμὴ μετὰ πάλιν ἀπηλπισμένην. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἀνέθεσε προσωρινῶς τὴν φύλαξίν του εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους οἵτινες ἐκουσίως εἶχον ἀναλάβει τὴν σύλληψίν του· ἔπειτα εἰσῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀνάκρισιν δι' ἣν ἀπεσταλμένος ἦλθε νὰ τὸν ζητήσῃ κατὰ τὸ μεσονύκτιον.

## IV

Χάρις εἰς τὰς ἐνδελεχεῖς φροντίδας τὰς ἐπιδαψιλευόμενας αὐτῷ ὁ Κ. Γορσὰζ εἶχεν ἐπαναλάβει μικρὸν κατὰ μικρὸν δυναμίντινα καὶ ὅλας τὰς αἰσθήσεις του, ἀν καὶ δὲν ἐπανέκτησεν ἀκόμη τὴν δυναμιν τοῦ ὀμιλεῖν. Μέχρις οὗ ἔλθῃ εἰς κατάστασιν νὰ ὑποστῇ ἀνάκρισιν, ὁ εἰσαγγελεὺς ἠρεύνησε τὰ μέρη καὶ συνῆθροισε μετὰ λεπτομερεστάτης προσοχῆς τὰ ἀντικείμενα τὰ χρησιμεύοντα ὡς ὑλικά ἀπιδείξεις μέλλουσai νὰ ἐκτυλιχθῶσι βραδυτερον ἐν τῇ διαδικασίᾳ. Μετὰ τῶν συναθροισθέντων ἐν τῇ οἰκίᾳ προσώπων, ἐν μόνον ἐμαρτύρησεν ἐκ προκαταβολῆς ὅτι εἶχεν ἰδεῖ φεύγοντα τὸν δολοφόνον· ἦτο ὁ Ἀρθούρος Δωβιὰν, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἡμιψευδῇ διήγησιν τῆς ὁποίας ὁ Πικέτος